

גל עיני ואביטה

בעה"ת

יחזקאל ח (יב) וַיֹּאמֶר אֵלַי הַרְאִיתִי בְּן אָדָם אֲשֶׁר זָקְנֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בְּחֹשֶׁךְ אִישׁ בְּחֻדְרֵי מִשְׁכְּנֵתוֹ כִּי אִמְרִים אֵין יָדוּד רֹאֵה אֶתְנֵנָה עִזְבֵּן יָדוּד אֶת הָאָרֶץ: (יג) וַיֹּאמֶר אֵלַי עוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תֹעֲבוֹת גְּדֵלוֹת אֲשֶׁר עֹשִׂים: (יד) וַיָּבֵא אֶתִּי אֶל פֶּתַח שַׁעַר בַּיִת יָדוּד אֲשֶׁר אֶל הַצְּפוֹנָה וְהָיָה שָׁם הַנְּשִׁים יֹשְׁבוֹת מִבְּכוֹת אֶת הַתְּמוּזָה:

רש"י: אל פֶּתַח שַׁעַר בַּיִת ה' - תוך חלל העזרה אל פתח ההיכל אשר בצפון דאמר מר שני פשפשיין היו בבית החליפות אחד בצפון ואחד בדרום. מבכות את התמוז - דמות א' שמחממו' אותו מבפני' והיו עיניו של עופר' זהם נתוכין מחום ההיסק ונראה כאלו בוכה ואומרת תקרובת הוא שואל. תמוז - לשון היסק כמו על די חזה לִמְדָה (דניאל ג') ואתנא אזה יתירה (שם): מבכות את התמוז - י"מ כי מבכות הוא כנוי רוצה לומר משמחות את התמוז בירח תמוז היו עושים חג לעכו"ם והיו הנשים באות לשמחו וי"מ שהיו עושים בתחבולות שיבאו המים לעיני עכו"ם הנקראת תמוז והיה בוכה לומר שהיה שואל שיעבדוהו וי"מ התמוז השרוף מן למזא לאתנא ר"ל שהיו בוכות על אותו שהיה שרוף שהיו שורפין בניהם וזכותיהם באש והנשים היו בוכות אותם:

רד"ק: מבכות - הרמב"ם ז"ל כתב כי נמצא כתוב בספר מספרי העבודות הקדמוני' כי היה איש מנביאי עכו"ם ושמו תמוז וקרא למלך אחד וצוהו לעבוד ז' כוכבי לכת וי"ב מזלו והמיתו המלך ההוא מיתה משונה ולביל מותו התקבצו כל הצלמים מקצות הארץ אל היכל בבל לצלם הזהב שהוא צלם השמש והיה זה הצלם תלוי בין שמי' וארץ ונפל לתוך ההיכל וכל הצלמים סביבו והיה מספר להם מה שאירע לתמוז הנביא והצלמים כולם בוכים וסופדים כל הלילה וכאשר היה בבק' עופפו כל הצלמים להכילה' בקצות הארץ והיה זה להם לחוק עולם בתחילת יום ראשון מחד' תמוז בכל שנה יספדו ויבכו על התמוז ויש מפרשים תמוז שם חיה שהיו עובדים צלם שלהם.

עבודת ישראל: בגמרא [תענית כו ע"ב] לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיוה"כ שבהן היו בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך וכו'. כי חודש אב בצירופו היוצא מפסוק (דברים כז, ט) ה'סכת ושמע ישראל ה'יום, שם החצי האחרון משם הוי"ה השולט בחצי ראשון של החודש הוא בחי' דין. וביום ט"ו נמתק הדין על ידי הצירוף החצי שם י"ה, והוא נוטריקון י'ום ה'כיפורים, לרמז כי ט"ו באב ויוה"כ הם חד דרגא, כי בהם עלייה לבינה, וכמ"ש האר"י ז"ל הפירוש על יוצאות וחולות בכרמים, עי"ש:

והיו אומרות בחור שא נא עיניך, פירוש הקב"ה שהיום נראה עלינו ברחמי' שבחר בנו ובא ונתגלה עלינו בבחינת אלהי ישראל, שלכן נקרא בחור כמ"ש בים דמה להם כבחור. עתה שא נא עיניך, פירוש הגיע העת שתשא ותנטל את אלו החדשים שהם נקראים עיינין, כי תמוז ואב הם בחינת עיינין דמטרוניתא כנודע. ועיקר בקשתינו ותוחלתינו שיתקן העיינין, ואז תהיה כלה שענינה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה. וכמ"ש הפירוש בכל לשון בקשת העיינין. כמו והאר עיינינו בתורתך, שיאירו על ידי התורה. וכן ועיינינו תראינה מלכותך, כי הקב"ה הוא מלך בעצם היה הוה ויהיה אפילו בחדשים הללו שהחריבו הבית, כי הכל היה בכחו והכל ברצונו והיה צופה ומביט מראשית הבריאה על חורבן הבית וד' גלויות וביאת המשיח וכמ"ש חז"ל (ב"ר ב) בפסוק (בראשית א, ב) ורוח אלהים מרחפת וגו' עי"ש. רק שבחדשים האלו נסתמו בחי' עיינין למטה בלי ראות בגלוי מלכותו, לכן אנו מבקשים ועיינינו תראינה מלכותך, כי כשיבנה בית המקדש יהיו הצומות לששון ולשמחה. וכן אנו מבקשים שא נא עיניך וראה מ"ה אתה בורר לך, כי כל המבוקש מהחדשים האלו רק לברר הניצוצין קדישין מתוך הפסולת, וביור הניצוצין הוא על ידי שם מ"ה כנודע. וגם רומז כי מחמשה עשר באב עד ר"ה הם מ"ה יום, ואז בר"ה יום מלכותו אשר נחדש המלוכה והיה למלך אמן: והנה בחדשים אלו צריך כל אדם לשמור את עצמו שלא יפול ממדרגתו, כי הם ימים הנמוכים בשנה, וכמ"ש כמה פעמים מזה. והנה שמעתי מכבוד הגאון קדוש ה' החסיד מהו' שמואל שמעלקא ז"ל אב"ד דק"ק נ"ש פירוש ורמז הפסוק (איוב לא, א) ברית כרתי לעיני מה אתבונן על בתולה, כי מדרך העולם להתבונן ולשוב אל ה' בחודש אלול המוכן לתשובה, אבל מי שמשכיל ועיניו פקוחות הוא עובד הש"י כל השנה ושומר את עצמו בחודש תמוז ואב שלא ליפול ממדרגתו וכורת ברית עם ה' ואז ממילא אין לו להתבונן יותר בחודש אלול, כי הוא מוכן ומזומן לעבודת ה' מקדם אפילו בחדשים הנמוכים, וק"ו בחודש אלול שבו הקדושה ביתר שאת, וזה רמז הכתוב ברית כרתי לעיני, פירוש שאני כורת ברית לעיני, הם החדשים שנקראו עיינין כמ"ש לעיל, לכן מה אתבונן על בתולה, שהוא אלול במזל בתולה, כי אני מוכן לעבודת ה' מלפנים:

שמ"ש: בספר יצירה המליך אות ח' בראי' וכו' וכן הוא בהארי' ז"ל שתמוז הוא עין ימין דרחל, ולפי סדר הדגלים נמי מתיחס חודש זה לראובן ע"ש (בראשית כ"ט) כי ראה ה' וגו'. מכל הלוי נראה שענין חודש זה הוא בראי': ונראה לפרש דהנה במרגלים שהי' עיקר הליכתם בחודש הזה כתיב וראיתם את הארץ וגו', ולא מסיים ותגידו לי, ולכא' עיקר חסר מן הספר: אך נראה דהנה במדרש (פתיחתא דאיכ"ר) מדמה את גלות ישראל מא"י לשליחת אדה"ר מג"ע, ומובן מזה נמי להיפוך שביאתן של ישראל לארץ היא דוגמת הכנסת אדה"ר לג"ע, ואילו היתה ביאתן לארץ בתכלית השלימות הי' מתוקן כל חטא אדה"ר, וכן הי' לעתיד: והנה בחטא אדם הראשון כתיב ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכו' אם כן תחילת הקילקול הי' בחוש הראות, וכמו שפירש"י ראתה דבריו של נחש, והוא מלשון הנמצא בדברי חז"ל רואה אני את דברי אדמון, והיינו שדבריו מצאו חן בעיני', כן נמי התיקון הי' צריך להתחיל בכגון זה, היינו שסטרא דקדושה המלוּבש בא"י ימצא חן בעיני המרגלים, זה הי' פתח התיקון, כי העינים הם שערי הלב ונקראים שערי ג"ע, וע"כ הכל תלוי-בראי'. שבראי' טובה נכנסות ללב בחינות טובות ומעוררות אותו עד שנשלם בכל ההרגשות, ולעומתו ח"ו בהיפוך. וזהו שאמר ז"ל שמשון בעיניו מרד וכו' שנאמר אותה קח לי כי היא ישרה בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עיניו. וזהו הענין עין טובה ועין רעה הנזכר במשנת אבות. וזהו הענין ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, וכנראה לעולם זוהי תחילת הקילקול, וכן הוא דרך כל המסיתים בימינו אלה בחיבוריהם הטמאים, להמאס בעיני הקוראים את ד"ת וכל סטרא דקדושה וכבוד ישראל, ולרומם ולהדר ולחבב את אשר להיפוך, והכל הוא בכלל הראי', אשרי מי שלא ראם, ולו השכילו המרגלים ותקנו את בחי' הראי' הי' פתח פתוח ליכנס לארץ ישראל והי' נגמר התיקון בכל ההרגשות. אך לדאבון לבנו הי' להיפוך וכמו (שמ"א ו' י"ט) כי ראו בארון ה' וכמו (שיה"ש א') אל תראוני שאני שחחרות. ומ"מ חודש זה הוא מעותד לתיקון חוש הראי', וזה נשאר לדורות ובכל פרט ופרט, ואם ח"ו אינו מהר' הוא ח"ו להיפוך כענין המרגלים, וזה המליך אות ח' ראי' כי כבר אמרנו שמלת חטא משמש דבר והיפוכו, מלשון חסרון כמו (מל"א א') והייתי אני ובני שלמה חטאים, ומלשון טהרה כמו וחטא את הבית, ותחטאני באזוב ואתה. וזוהי ממש כלשון ראי' שמשמשת דבר והיפוכו, ואיש המכוון לבבו לטהרה לעולם יראה לטובה והטוב ימצא חן בעיניו וההיפוך להיפוך, וזה המלכת אות ח' בראי': וי"ל דהיינו הך שאמר ז"ל בקידוש החודש מצוה לקדש עפ"י הראי', והוא תיקון על פגם המרגלים בראי' בכנסת ישראל, ונתקן בקידוש החודש שהוא בכנס"י כידוע:

